

De udvidede læringsmål for børn og unge med synsnedsættelse 0-17 år i dagtilbud og skole

Handlingsanvisende vejledning til inkluderende fællesskaber og læringsmiljøer

OMGIVELSESFAKTORER

Om omgivelsesfaktorer

Af Bendt Nygaard, Videnskonsulent,
Synscenter Refsnæs

Omgivelsesfaktorer

Ressourcepersonerne omkring barnet skal opbygge specialviden og kompetencer i relation til barnets udviderede læringsmål og derved bidrage til, at dagtilbuddets eller skolens fysiske og pædagogiske rammer understøtter barnets inklusion, udvikling, trivsel, leg og læring.

Definition af omgivelsesfaktorer

Viden har mange former og niveauer, som ofte defineres af, i hvilken sammenhæng (kontekst) viden opstår eller anvendes. Konteksten er derfor en afgørende ramme for, hvilken viden der er til stede, eller der kan være behov for understøttelse af de fagligheder, som indsatser til barnet består af.

Konteksten kan være sproglig/kommunikativ og/eller det fysiske miljø eller den sammenhæng noget indgår i – som samfundsmæssig og kulturelle kontekst.

Det specialiserede social- og specialundervisningsområde er et eksempel på et vidensområde, som via rådgivning, vejledning, formidling og undervisning bidrager til vidensoptimering i den kontakt, som barnet med særlige behov befinder sig i. Forældre, fagprofessionelle og forvaltninger har sjældent specialviden i forhold til et barn med synsnedsættelse. Det skyldes primært, at forekomsten af et barn med synsnedsættelse er lav. Synsregisterets seneste årsberetning¹ beskriver dette:

”... er der i 2018 i alt 28 kommuner, der ikke fik et eneste nyt synsregisterbarn. 49 kommuner fik 1 eller 2 nye børn og 2 kommuner fik mere end 10 børn. Det er fuldstændig det samme mønster som tidligere, og det er kun i enkelte kommuner, at det er hverdag at tage imod nye synsregisterbørn. På den baggrund må man formode, at der kan være forskel på den faglighed, der stilles til rådighed”

Der er bl.a. brug for en vidensoptimering, når f.eks. et dagtilbud skal modtage et barn med synsnedsættelse. En synsfaglig viden som kan bidrage til barnets inklusion, trivsel, leg og læring er ikke til stede i konteksten ”dagtilbud”, da institutionen og dets personale sandsynligvis aldrig før har haft pædagogiske erfaringer med et barn med synsnedsættelse. Vidensoptimering kan derfor etableres som en læringsproces ved specialrådgivning og undervisning af fagpersonalet om en specialiseret viden, der er relevant i konteksten og et supplement til personalets grundlæggende pædagogiske faglighed. Vidensoptimering er knyttet til alle aspekter af kontekster i et dagtilbud: tilrettelæggelse og gennemførelse af pædagogiske aktiviteter, det fysiske miljøes indretning både inde og ude, kommunikation og interaktion mellem barn og pædagoger, i børnefællesskaberne, under de pædagogiske læreplanstemaer, sprogvurdering osv.

Vidensoptimering er relevant på flere tidspunkter i barnets forløb fra 0-17 år. Det vil være en kontinuerlig proces med overførsel, bearbejdning og anvendelse af specialviden i forhold til barnets udvikling, kontekstuelle rammer, aktiviteter og læringsmål.

For et barn med en synsnedsættelse vil en ændring af kontekst og overgange altid kalde på, at der i pædagogikken er en specialviden om, hvordan barnets nedsatte syn kan kompenseres, så barnet kan deltage aktivt, opleve sig inkluderet i børnefællesskabet og udvikle sig gennem aktiviteterne i den givne kontekst.

Omgivelsesfaktorer er relevant på forskellige niveauer og ved overgange, hvor der sker personale skift, indkaldes vikarer, stueskift, introduceres nye materialer til leg og læring både inde og ude.

Omgivelsesfaktorer er baseret på vidensdeling på tværs af personalegruppen, forældre og børn. Det er en pædagogisk vurdering, hvilken viden der skal

optimeres og deles. For at udgå videnstab, er det er vigtigt, at ansvaret for vidensoptimering og -deling er hos ledelse og barnets primære pædagoger. Barnets pædagogiske læreplan er et velegnet instrument til at planlægge, fastholde og evaluere på de vidensoptimerende indsatser, som er besluttet, bliver gennemført og giver den ønskede udvikling hos barnet.

De ovenfor nævnte forhold for omgivelsesfaktorer gør sig også gældende for grundskolen. Den landsdækkende, kommunale og regionale specialrådgivning er til rådighed for at understøtte omgivelsesfaktorer i relation til det enkelte barn. Dette sker i samarbejde med kommuner, institutioner, forældre og fagprofessionelle.

1 Synsregisteret. Årsberetning 2018 (2019) Glostrup: Øjenklinikken, Kennedy Centret, Rigshospitalet. Lokaliseret 28. maj 2020 på <https://www.rigshospitalet.dk/afdelinger-og-klinikker/hovedorto/oejenklinikken/for-fagfolk/synsregisteret/Documents/synsregistret-aarsrapport-2018-rh-hoc-oejenklinikken.pdf>